

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Katowicach

LKA-4101-07-04/2012/P/12/057

Katowice, 2 sierpnia 2012 r.

Pan

**Krzysztof Matyjaszczyk
Prezydent Miasta
w Częstochowie**

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach przeprowadziła kontrolę w Urzędzie Miasta w Częstochowie, zwanym dalej „Urzędem”, w zakresie kształcenia uczniów niepełnosprawnych o specjalnych potrzebach edukacyjnych – w latach szkolnych 2009/2010 - 2011/2012 (do czasu zakończenia kontroli).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 10 lipca 2012 r. Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ust.1 ustawy o NIK, przekazuje Panu Prezydentowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, pomimo stwierdzonej nieprawidłowości, kontrolowaną działalność.

Powyższą ocenę uzasadniają następujące oceny częściowe i ustalenia kontroli:

1. Uczniom niepełnosprawnym o specjalnych potrzebach edukacyjnych zapewniono formy kształcenia wskazane w orzeczeniach publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych o potrzebie kształcenia specjalnego. Uczniowie ci uczęszczali do siedmiu szkół ogólnodostępnych z oddziałami integracyjnym i specjalnymi oraz do pięciu szkół specjalnych prowadzonych przez Miasto. Uczniowie niepełnosprawni uczęszczali również do szkół ogólnodostępnych. W szkołach tych, według stanu na 30 września 2010 r. i 2011 r., kształciło się 893 i 901 uczniów niepełnosprawnych, którzy posiadali orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego. Czterech uczniów skierowano do ośrodków poza terenem Częstochowy, gdyż Miasto nie prowadziło placówek oświatowych odpowiednich dla ich rodzaju niepełnosprawności (ruchowa i niedowidzenie). Ponadto w dwóch ośrodkach szkolno-wychowawczych prowadzonych przez Miasto przebywało odpowiednio w ww. latach 174 i 164 uczniów niepełnosprawnych.
2. W budżecie Miasta zapewniono środki dla szkół kształcących uczniów niepełnosprawnych o specjalnych potrzebach edukacyjnych oraz specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych. W projekcie budżetu na

¹ Dz. U. z 2012 r., poz. 82, zwanej dalej „ustawą o NIK”, w związku z art.2 ustawy z dnia 22 stycznia 2010 r. o zmianie ustawy o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. Nr 227, poz. 1482 ze zm.), w brzmieniu obowiązującym od 1 czerwca 2012 r.

2011 r. zaplanowano dla ww. placówek środki w wysokości 48 333,3 tys. zł, a w planie finansowym po zmianach kwota ta wynosiła 47 920,1 tys. zł. Środki przewidziane w projekcie budżetu jak i w planie po zmianach (na 31 grudnia) były jednak mniejsze niż potrzeby zgłoszone przez te jednostki oświatowe, tj. w łącznej kwocie 50 133,5 tys. zł, co w stosunku do planu stanowiło 95,5 %. W przypadku wszystkich szkół prowadzonych przez Miasto potrzeby (373 005,0 tys. zł) w stosunku do planu (360 425,6 tys. zł) stanowiły 96,6 %. Jak wyjaśnił Naczelnik Wydziału Edukacji Urzędu nie wszystkie potrzeby zgłaszane przez szkoły zostały uwzględnione, gdyż nie miały merytorycznego uzasadnienia z punktu widzenia zasadności ich poniesienia, celowości i gospodarności, a wynikały jedynie z nadmiernych oczekiwań jednostek budżetowych w stosunku do możliwości budżetu miasta.

Wielkość środków uwzględniona przez Miasto w planie finansowym po zmianach przewyższała łączną kwotę otrzymanej części oświatowej subwencji ogólnej i dotacji celowych z budżetu państwa dla szkół i ośrodków kształcących uczniów niepełnosprawnych. W 2011 r. subwencja oświatowa łącznie z dotacjami wynosiła 38 775,9 tys. zł, czyli w stosunku do planu po zmianach stanowiła 80,1 %. Zrealizowane wydatki Miasta ogółem na zadania oświatowe w 2011 r. wynosiły 358 574,9 tys. zł, z tego subwencja oświatowa łącznie z dotacjami z budżetu państwa – 253 361 tys. zł stanowiła 70,7 %.

Środki finansowe uwzględnione w planach finansowych po zmianach pozwalały na realizację indywidualnego nauczania uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Odpowiednio w latach szkolnych 2009/2010 i 2010/2011 (według stanu na 30 września), z tej formy kształcenia korzystało 79 i 62 uczniów niepełnosprawnych.

Środki te pozwalały również na realizację zajęć rewalidacyjnych, wyposażenie szkół w pomoce naukowe i dydaktyczne oraz na dofinansowanie kursów, szkoleń i studiów służących podnoszeniu kwalifikacji nauczycieli. Na zajęcia rewalidacyjne i socjoterapeutyczne uczęszczało w ww. latach szkolnych 783 i 689 uczniów niepełnosprawnych uczęszczających do szkół z oddziałami integracyjnymi i do szkół specjalnych oraz przebywających w ośrodkach szkolno-wychowawczych.

Wydatki na zakup pomocy naukowych i dydaktycznych oraz książek², zrealizowane przez ww. szkoły i ośrodki, wynosiły 25,9 tys. zł i 29,4 tys. zł w latach 2010 – 2011. W stosunku do planu, zrealizowane wydatki stanowiły odpowiednio 99,2 % (26,1 tys. zł) i 73,1 % (40,2 tys. zł).

3. Uczniom niepełnosprawnym umożliwiono bezpłatny dowóz i opiekę w czasie przewozu do najbliższej szkoły. Usługi w tym zakresie realizowane były przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej (MOPS), oraz Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 5 i Zespół Szkół Specjalnych nr 23. Ponadto uczniowie niepełnosprawni i ich opiekunowie, zgodnie z uchwałami Rady Miasta Częstochowa³, mogli również korzystać z bezpłatnych przewozów komunikacji miejskiej.

Z bezpłatnego dowozu do szkół w latach 2010 – 2011 korzystało 68 i 80 uczniów, przy czym wnioski o udostępnienie transportu, rodzice (prawni opiekunowie) przekazywali bezpośrednio poszczególnym przewoźnikom. We własnym zakresie rodzice lub prawni opiekunowie dowozili odpowiednio w latach 148 i 117 uczniów. Rodzice tych uczniów nie korzystali z możliwości uzyskania zwrotu kosztów przewozu uczniów do szkół.

W ocenie NIK informacja zamieszczona na stronach internetowych Urzędu i MOPS była niewystarczająca, ponieważ skierowano ją do osób niepełnosprawnych, w tym uczniów, posiadających orzeczenie Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności lub posiadających I i II grupę inwalidztwa przyznaną przez Komisję ds. Inwalidztwa i Zatrudnienia, do 16-go roku życia. Ogłoszenie nie zawierało natomiast informacji o zapewnieniu opieki w czasie transportu oraz o możliwości zwrotu kosztów dowozu zarówno dla uczniów jak i rodziców (prawnych opiekunów), na zasadach określonych w art. 17 ust. 3a pkt 3 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty⁴. Ponadto zgodnie z powołanym przepisem, zapewnienie bezpłatnego transportu, w tym zwrot kosztów dowozu, przysługuje dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością ruchową, upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym uczęszczającym do szkoły ponadgimnazjalnej, nie dłużej jednak niż do ukończenia 21 roku życia, a dzieciom i młodzieży z upośledzeniem umysłowym z niepełnosprawnościami sprzężonymi, bezpłatny transport i opieka przysługują

² ujęte w § 424 - bez środków, które szkoły i ośrodki otrzymały na realizację projektów i programów operacyjnych

³ Uchwały Rady Miasta z dnia 30.06.2008 r. i z 17.03.2011 r.

⁴ Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm., zwanej dalej „ustawą o systemie oświaty”,

w czasie przewozu do ośrodka umożliwiającego im realizację obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25 roku życia.

We wspomnianym ogłoszeniu upoważnionych do korzystania z bezpłatnego transportu, zapewnionego przez Miasto, zawężono do osób do 16 roku życia.

4. W ramach nadzoru nad przestrzeganiem przez szkoły obowiązujących przepisów dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy pracowników i uczniów, do którego sprawowania Miasto jako organ prowadzący zobowiązywał art. 34a ust. 2 ustawy o systemie oświaty, wyegzekwowano od dyrektorów szkół kształcących uczniów niepełnosprawnych wywiązywanie się z obowiązku określonego w § 3 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach⁵. Szkoły i ośrodki szkolno-wychowawcze przekazały protokoły z przeprowadzonych raz lub dwa razy w roku - w okresie 2009 – 2012 (I kwartał) kontroli zapewniania bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do ww. placówek oświatowych, w tym warunków nauki. Jak wynika z treści ww. protokołów kontroli przeprowadzonych w czterech szkołach specjalnych i dwóch ośrodkach szkolno-wychowawczych, nie stwierdzono istotnych nieprawidłowości w zakresie zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków. Natomiast odnotowane uchybienia dotyczyły zacieków i zabrudzenia ścian oraz drobnych uszkodzeń. Kontrole przeprowadzone w szkołach i ośrodkach szkolno-wychowawczych przez Miasto, dotyczyły całokształtu ich działalności, w tym kontroli 5 % wydatków.

Jak wynika z ustaleń kontroli, nie stwierdzono rozbieżności pomiędzy liczbą uczniów niepełnosprawnych posiadających orzeczenia o niepełnosprawności oraz rodzaju i stopniu tej niepełnosprawności przyjętą w wykazach zadań oświatowych - według stanu na 30 września 2011 r. - stanowiących podstawę naliczenia części oświatowej subwencji ogólnej, a liczbą tych uczniów wykazaną w Systemie Informacji Oświatowej.

Jednocześnie NIK informuje Pana Prezydenta o nieprawidłowościach stwierdzonych w toku kontroli przeprowadzanych w dwóch szkołach prowadzonych przez Miasto. I tak:

- w Zespole Szkół Specjalnych Nr 43 w Częstochowie nie zabezpieczono szlaku komunikacyjnego wychodzącego poza teren szkoły, w sposób uniemożliwiający bezpośrednie wyjście na jezdnię, co jest niezgodne z wymogami § 7 ust. 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach⁶,
- w Zespole Szkół Integracyjnych nr 1 w Częstochowie, funkcjonowały oddziały gimnazjalne o liczebności uczniów większej jak określono w statucie Szkoły oraz jak wynika z § 5 ust. 2 załącznika nr 2 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół⁷.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

1. **Przekazanie społeczności lokalnej pełnej informacji w sprawie zapewnienia bezpłatnego dowozu do szkół i ośrodków specjalnych uczniów niepełnosprawnych.**
2. **Podjęcie działań, w ramach sprawowanego nadzoru administracyjnego, o którym mowa w art. 34a ustawy o systemie oświaty, zapewniających właściwą organizację oddziałów w Zespole Szkół Nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi oraz bezpieczne warunki pobytu uczniów w Zespole Szkół Specjalnych.**

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, zwraca się do Pana Prezydenta o przedstawienie w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

⁵ Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69, ze zm.,

⁶ Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69 ze zm.

⁷ Dz. U. Nr 61, poz. 624 ze zm.,

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Panu prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.